

Anne Ylisirniö-Kemppanen

Viestimies

Tämä kirja on Yrjö Ylisirniön tarina talvi- ja jatkosodasta (1939-44)sekä sitä edeltävästä ajasta.

Viestimies

Viestimies

Anne Ylisirniö-Kemppanen

© 2018 Anne Ylisirniö-Kemppanen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0748-7

Sisällys

Johdanto	8
1. Lapsuus Suomensuuriruhtinaskunnassa	9
2. Koulussa	14
3. Kulkukauppiaita	19
4. Ensimmäinen maailmansota ja elintarvikepula.....	21
5. Suomi itsenäistyy.....	25
6. Rippikoulu	27
7. Metsätöissä	29
8. Seppänä	31
9. Poronhoitoa ja tervanpolttoa	34
10. Kutsunnat syksyllä 1929	37
11. Sotaväessä Santahaminassa 1930	40
12. Suojeluskunta-aika 30-luvulla	46
13. Viestin historiaa ja tehtävä	49
14. Talvisodan (1939-40) historiaa	51
15. Ylimääräiset kertausharjoitukset (YH) syksyllä 1939	54
16. Talvisota alkaa 30.11.1939	58
17. Tormuan taistelu 11.1.1940	61
18. Saarikylässä.....	64
19. Sotien välinen aika 1940-41.....	72
20. Jatkosodan (1941-44) historiaa	104

21.	Armeijan vahvuudet jatkosodan hyökkäysvaiheessa Pohjois-Suomessa 1941	108
22.	Sallan alueen taistelujen historiaa 1941-42	109
23.	Jatkosota alkaa kesällä 1941	112
24.	Liikkeellelähtö.....	114
25.	Paanajärven taistelu (osallisena Paanajärven taistelussa 1.7.1941).....	119
26.	Näkyjä Killuntaivaarassa	123
27.	Helveti irti Kelsinkäisessä, (Kelsinkäisen taisteluissa 9.-11.7.1941).....	124
28.	Kuorekevaarassa (Nenäpalon ja Kuorekevaaran taistelut 15.7.-17.8.1941)	132
29.	Tapaaminen saksalaisten kanssa	140
30.	Nurmivaarassa	142
31.	Tuorevaarassa (taistelut 28.-29.8.1941).....	150
32.	Voitajoen taisteluissa 6.-15.8.1941	153
33.	Kuorekevaarassa.....	157
34.	Tuntsajoella (taistelut 5.11.-3.12.1941)	159
35.	Vermajoella.....	162
36.	Alakurtti.....	168
37.	Könkäänkylässä.....	176
38.	Siirtyminen Karjalankannakselle 1942.....	181
39.	Syväri 1943	185
40.	Perääntymisvaihe Karjalan kannaksella 1944	191
41.	Haukkaselässä enneunet käyvät toteen	193
42.	Lapin sodan (1944-1945) historiaa	195

43.	Paluu pohjoiseen syksyllä 1944	198
44.	Kemin valtaus 7. -8.10. 1944	202
45.	Sodan loppuvaiheet	205
46.	Taistelut, joissa olin osallisena	209

Johdanto

Tämä kirja ei pohjaudu mihinkään sivunesikuviin. Tämän tarinan päähenkilö kertoo itse oman tarinansa. Yrjö Ylisirniön kertomukset ovat nauhoitettu C-kasetille 90-luvun alussa. Joka sana on totta. Kirjan kirjoittaja on muokannut tekstin selkokielelle.

Tämän kirjan päähenkilö on Yrjö Ylisirniö (1909-2000), joka elää omaa elämäänsä Posiolla Sirniön kylässä. Suomi itsenäistyy. Elämä on hyvää, vaikka eletään karua maalaiselämää. Yrjö käy asepalveluksessa Santahaminassa, Helsingissä. Kaikkea merkillistä tapahtuu jo ennen sotaa.

Sitten hän joutuu sotaan, ensin Talvisotaan ja sitten Jatkosotaan. Hänen sotaretkensä kestää viisi vuotta. Tarina jatkuu helvetillisenä sotaretkenä.

Yrjö kertoo kaiken oleellisen, ei sen enempää eikä vähempää.

1. Lapsuus Suomensuuriruhtinaskunnassa

Olen Yrjö Ylisirniö. Toista nimeä minulla ei ole. On se voinut olla, mutta se on jostain syystä jäänyt pois. Synnyin Sirniön kylässä 3.11.1909. Samana päivänä kuoli veljeni Joonas neljävuotiaana.

Suomi oli tuolloin Suuriruhtinaskunta ja kuului Venäjään. Ruotsi oli hävinnyt sodan Venäjälle 1809 ja silloin Suomi liitettiin Venäjään. Meille oli itsestään selvää se, että olimme venäläisiä, niin kuin vanhempamme ja isovanhempamme olivat. Venäjän keisarina oli Nikolai II. Kotonamme oli hänen kuvansa. Sirniön kylä kuului noihin aikoihin Taivalkosken kuntaan. Sirniön kylä liittyi Posioon 1926, jolloin Suomi oli jo itsenäinen.

Äitini kuoli, kun olin 3,5-vuotias. Se oli hyvin surullinen asia. Muistan hänet hyvin, koska minulla ja äidilläni olivat läheiset välit. Minulla ja äidillä oli yhteinen lehmä. Äitini nimi oli Amanda, os. Kutti ja hän oli kotoisin Taivalkoskelta.

Muistan, kun äitini arkku oli esillä eteisessä ja ihmettelin, missä äiti on. Kyselin muilta, että missä äitini on. Se oli surullista. Meille lapsille tarjottiin pullaa hautajaisissa. Äitini haudattiin Lotanniemen hautausmaalle. Hänen haudallaan on venäjänkielinen hautalaatta, koska hänen kuollessaan olimme vielä Venäjän kansalaisia. Isällä äidillääni on sama hautakivi, vaikka he eivät lepääkään vierekkäin. Ihmettelin, sitä miksi heidät on haudattu erilleen.

Minulla oli elossa kuusi veljeä ja kolme sisarta. Sisarusteni nimet olivat Paavo, Kalle, Jussi, Auku, Juho, Toivo, Hilja, Iida ja Jenni. Eräs sisareni, Emma, oli kuollut yksivuotiaana. Joonan lisäksi Johan veljeni kuoli ennen syntymääni. Isäni nimi oli Aukusti. Hän meni uudelleen naimisiin jäätyään leskeksi ja uusi vaimo muutti meille. Uusi vaimo oli myös Taivalkoskelta. Hän oli Virkkusen kauppiaan sisar. Isäni oli ammatiltaan maanviljelijä ja seppä. Hänellä oli myös kunnallisia luottamustehtäviä.

Koska äitimme kuoli, kun olimme pieniä, meillä oli naispalvelijoita, jotka tekivät naisten töitä. Minua hoiti Hilma Vähäjärvi. Oli meillä myös renkiä maataloustöissä.

Isäni kuoli vuonna 1933. Hänen hautajaisiaan pidettiin viikko. Yleensäkin hautajaisia pidettiin

monta päivää. Kun Heikkilän vanha isäntä kuoli vuonna 1916, niin silloinkin sanottiin, että kaikki kynnelle kykenevät voivat tulla pöytään. Me pikkupojatkin menimme pöytään syömään. Häitäkin juhliittiin monta päivää. Juhlissa oli tarjolla voileipiä, kahvia ja tietenkin leipäjuustoa.

Kylällä vietettiin myös nimi- ja syntymäpäiviä. Se perinne aloitettiin silloin, kun Matti Ylisirniö tuli Amerikasta. Hän toi Sirniöön tavan juhlia nimi- ja syntymäpäiviä. Matti Ylisirniö oli 38 vuotta Amerikassa. Hänellä oli siellä parturiliike. Aina, kun oli jonkun nimi- tai syntymäpäivät, koko kylän väki kerääntyi juhlimaan. Pöytien antimet olivat loisteliaat: kakkua ja juusto.

Meidän perheessä säilyi kuri ja järjestys hyvin. Me olimme niin kilttejä lapsia Aukustissa, että meitä ei tarvinnut kurittaa. Joskus isä suuttui. Kerran hän läpsäytti Toivoa takamuksille tuppivyöllä. Toivo leikki sellaista leikkiä, että hän otti piisistä tulta päreellä ja pani tulen taakseen ja päästi paukun. Silloin kaasua leimahti liekkiin. Toivo ei ensin uskonut isää, vaikka isä kuinka kielsi Toivoa leikkimästä tulella.

Olin kerran isän kanssa Pitkänotkossa luonnonnurmaa korjaamassa. Isäni sanoi minulle, että hae rannasta valjaat, niin voimme viedä heinät hevosella pois. Menin hakemaan niitä. Ne valjaat olivat vielä

raskaat kantaa, olin vielä pieni poika. Matkaa oli noin 400 m. Oli syyskesä ja poikkesin metsään syömään juolukoita. Viivysin isän mielestä liian kauan ja hän sivalsi minua tuppivyöllä. Näin kuitenkin, että isäni katui lyöntiään, eikä siitä sen kummempaa traumaa jäänyt.

Lapsena meitä oli iso poikajoukko leikkien milloin mitäkin leikkiä. Muistan, kun leikimme sotaa Unilammen Rantavainiolla rannassa. Sinne rannalle oli silloin nostettu paljon turvetta. Ensimmäinen maailman sota oli juuri syttynyt. Leikimme siten, että jotkut meistä olivat englantilaisia, toiset ranskalaisia ja toiset saksalaisia ja sitten sodittiin keskenämme. Meillä oli asemat niissä turvekasoissa. Heittelimme hiekkaa toistemme päälle. Jokin kulkukauppias oli juuri kulkenut kylässä ja kylän pojille oli ostettu valkoiset uudet paidat. Kun me leikimme sitä sotaa, niin kaikilla pojilla sotkeutui ne uudet puserot ihan multaani ja hiekkaan. Menimme kotiin sitten ihan upouudet puserot mullasta sotkuisena. Leikimme myös jotain vesilintuleikkiä keväisin, kun rantatörmä alkoi sulaa.

Ongimme lapsena myös hyvin paljon. Kuusikoskessa oli paljon harria. Olimme aina kaikki vapaa-ajat ja kesät ongella. Kesäisin naiset leipovat paljon ja tekivät kalakukkoja. Meidän lasten tehtävänä oli pyydystää kalaa niihin kalakukkoihin.

Pyydystimme kalaa myös käestämällä. Helteisinä päivinä kalat asettuivat joessa oleviin poukamiin. Verkko laitettiin johonkin poukaman suulle ja menimme sitten itsekin veteen polskuttelemaan ja ajamaan kalat verkkoon. Kävi kuhina, kun kalat menivät verkkoon. Ongimme myös salakoita ja särkiä, joita paistettiin levyllä uunissa.

2. Koulussa

Kävin ensi pientenkoulua. Kun lähdin pientenkouluun, niin tarvitsin kouluun uudet vaatteet. Poimin vanhimman siskoni, Jennin, kanssa Iso-Suolta hilloja. Möin poimimani hillat ensimmäiselle kiertävälle hillanostajalle, joka tuli kylään. Hän maksoi niistä poimimistani hilloista markan kilolta. Siskoni oli ollut räätälin opissa ja hän teki minulle pusakan ja puolivillaiset housut. Niitä puolivillaisia housuja sanottiin myös puolihulluisiksi housuiksi. Kangas piti kutoa ensin kangaspuissa ja siitä kankaasta sitten ommelttiin vaatteet. Kaikki kankaat, joita talossa tarvittiin, piti kutoa ensin kangaspuilla. Kangaspuut olivatkin aina ahkerassa käytössä. Niillä kudottiin, asustekankaat, pöytäliinat, verhot, ja matot.

Pientenkoulussa opetettiin vain lukemaan ja kirjoittamaan. Siellä luettiin myös Topeliuksen satuja. Pienten koulua pidettiin kahtena syksynä kuukauden verran kerrallaan.

Pienten koulussa oli aluksi opettajana Saimi Paakki. Seuraava opettaja oli niin epäpätevä, että Saimi Paakin entiset oppilaat joutuivat neuvomaan opettajaa matematiikan tehtävissä.

Kerran pientenkoulussa opettaja toi kanteleen luokkaan tarkoituksenaan opettaa meitä oppilaita soittamaan kannelta. Kun opettaja meni syömään, niin otin kanteleen ja soitin sillä. Opettaja vei kanteleen pois luokasta, eikä kanteleensoittoa opetettu sen enempää meille oppilaille.

Osasin jo ennen kymmentä ikävuottani soittaa aivan täydellisesti kannelta. Minun sisaruksista melkein kaikki osasivat soittaa kannelta. Olin opetellut kanteleen soittoa naapurissa. Veljeni Jaakko osti myös kanteleen, mutta hän möi sen sitten pois. Tein sitten veljeni Aukun (Aukusti) kanssa uuden kanteleen. Se kannel oli oikein hyvä. Veljeni Jussi oli myös hyvä soittamaan kannelta. Soitin yksin monissa juhlissa kannelta. Soitin joskus myös yhdessä veljeni Toivon kanssa kannelta Lohirannan kotiseutujuhlista.

Minun isä ei soittanut kannelta, vaan hän soitti viulua. Isäni oli niin uskonnollinen, että ei sallinut viululla soitettavan hänen talossaan. Veljeni Jaakko osti viulun, mutta isä löi sen viulun kiveen palasiksi. Isä pelkäsi, että ei voisi

Yrjö Ylisirniö (1909-2000) syntyi Posiolla ja osallistui talvi- ja jatkosotaan (1939-44). Hän taltioi sotakokemuksensa C-kaseteille 90-luvun alussa. Hänen tarkoitus oli myös kirjoittaa kirja kokemuksistaan . Kirja jäi kuitenkin tuolloin kirjoittamatta. Minä, hänen tyttärensä Anne Ylisirniö-Kemppanen, päätin kirjoittaa isäni kertomusten perusteella tämän kirjan mahdollisimman totuuden mukaisesti. Kirja kertoo myös ajasta ennen sotia ja se sisältää paljon kuvamateriaalia.

BoD[™]
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi